

A tudományos könyv: munkaeszköz

Jelenlegi ötéves tervünk a tudományos-műszaki forradalom kibontakoztatásának, eredményei alkotó alkalmazásának időszaka is országunkban. Nyilvánvaló, hogy ennek a párt által kitűzött célnak az elérésében — amire népünk egyakarattal vállalkozott — igen fontos segítőeszköz, mindennapi munkaeszköz a mai és holnapi szakembereknek, a társadalom összes rétegeinek újabb ismereteket nyújtó tudományos könyv. Ezért tartottuk fontosnak az állandó javítás, tökéletesítés előmozdításának szándékával e fontos munkaeszköz termelésének néhány időszerű kérdését megvitatni.

Három olyan kerekasztal-beszélgetésünk után, melyeken esetenként egy-egy tudományág képviselői vettek részt (orvosok, fizikusok, nyelvészek), s amelyeknek sorát folytatni szándékozunk — ezúttal tehát a romániai magyar tudományos könyvek kiadóit, szerkesztőit, illetve szerzőit és kritikusait kértük kerekasztalhoz. Természetesen ez a kör sokkal népesebb, hogysen minden tagja jelen lehetett volna, a résztvevők felszólalásait tehát csak vitaindítónak tekintjük, nyitva hagyva hasábjainkat a további érdemleges (új szempontokat felvető) vélemények számára.

Részt vettek: Dávid Gyula és Domokos Géza a Kriterion Könyvkiadótól, Dáné Tibor és Kerekes György a Dacia Könyvkiadótól, Szalay András a Ceres könyvkiadótól, Maurer Gyula, Máthé János, Szabó T. E. Attila és Vincze János szerzők, Dankanits Ádám szerkesztő *A Hét*, valamint Gáll Ernő és Veress Zoltán a *Korunk* részéről.

Gáll Ernő: Köszöntöm a megjelenteket, s köszönöm részvételüket a megbeszélésen, amelynek tárgya tudományos könyvkiadásunk — pontosabban ennek természettudományos „részege”. Manapság már közhely a tudomány jelentőségéről értekezni, én tehát itt csak azokra a társadalmi és erkölcsi vonatkozásokra utalok, amelyek a tudomány fejlődésének pozitív — és olykor negatív — következményei, s amelyek egyre sürgetőbben vetik fel a tudománnyal kapcsolatban a felelősség kérdését, ami elől természetesen nem térhet ki a tudományos könyvkiadás sem.

Tavaszy Sándor annak idején az úgynevezett „élettudományokról” beszélt, érte ezen azokat, amelyek a nemzetiséggel, történelmével és kultúrájával foglalkoznak. Mivel itt természettudományos könyvkiadásról lesz szó, felvetem azt a kérdést például: lehetséges-e ezen belül bizonyos elsőbbséget biztosítani egyes

olyan tudományágaknak, amelyek közvetlenül érinthetik művelődésünket s annak jövőjét? Ebben az összefüggésben válaszra vár az a nehéz kérdés is, hogy vállalhatja-e a romániai magyar tudományos könyvkiadás a modern természettudományok egyre szélesedő, bővülő s egyszersmind szakosodó színterének minden szegmentumát, az elektronika vagy a molekuláris biológia szakproblémáit. Szót kell értenünk a tudományos könyvek kritikájának kérdésében is: abban, hogy miképpen kell segítenie folyóiratainknak az örvedetesen gyarapodó könyvmenyiség értékelését, továbbítását az olvasóközönséghez. Íme néhány kérdés, amelyeket éppen a lendületes fejlődés vet fel — hiszen néhány évvel ezelőtt egy ilyen kerekasztal-megbeszélésen még arról kellett volna beszélnünk, mit tehet a könyvkiadás művelődésünk hagyományos „egyhangúságának” feloldásáért.

Tehát a növekedés és a fejlődés meghatározta új kérdésekről kell értekez-nünk, arra gondolva, hogy megbeszélésünk anyagát az ötvenegyedik eszten-dejébe lépő folyóirat teszi majd közzé, a tudomány társadalmi jelentő-ségének hangsúlyozását és ilyen szerepének számonkérését mindig egyik fő fel-adatainak tekintette.

Veress Zoltán: Felhívom a jelenlévők figyelmét arra, hogy rendelkezésünkre áll — Dávid Gyula összeállításában — a kiadók átszervezése óta hazánkban magyar nyelven megjelent természettudományos könyvek és más ismeretterjesztő kiad-ványok jegyzéke. (Utólag az olvasók figyelmét is felhívom arra, hogy ezt a jegy-zéket a jelen folyóiratszám következő oldalain közöljük.)

Dávid Gyula: Engedjék meg, hogy vitaalap gyanánt „kerekasztalunkra” tegyem az említett jegyzéket, és néhány magyarázó szót fűzzek hozzá. Ez a bibliográfiai felmérés egy régóta készülő átfogó bibliográfia része, s az 1970—1974 között meg-jelent, témakörünkbe vágó könyveket és egyéb kiadványokat tartalmazza. Bár itt nyilván az idén megjelent könyvek is szóba kerülnek majd, a jegyzéket az 1974-es évvel kellett zárnom, mert az 1975-ös anyag még csak szórványosan állt rendel-kezésemre, s ez bizonyos összesítések és arányítások során zavart okozott volna. Mindenesetre a jegyzék így is egy fél évtizedes, termékeny korszakot mutat be, s alkalmas lehet általános következtetések levonására.

Mint látják, a jegyzék nemcsak a könyvkiadóknál megjelent műveket tar-talmazza, hanem a különféle intézmények, megyei szervek kiadványait is — bár ez utóbbiakat feltehetően bizonyos hibaszázalékkal, ami abból adódik, hogy a szóban forgó intézmények és szervek késve és rendszertelenül küldik meg kiad-ványaikat a Központi Állami Könyvtárnak. A bibliográfia 143 címet ölel fel, s a megjelölt természettudományos tárgykörön túlmenően teljes egészében magába foglalja azokat a sorozatokat, amelyekben a kiadók — általános ismeretterjesztő művek között — természettudományi tárgyú könyveket is megjelenítettek (ilyen a *Kriterion* két sorozata, a *Korunk Könyvek* és a *Kriterion Kézikönyvek*, a *Ceres Kaleidoszkóp* sorozata és a Román Enciklopédiai kiadó *Horizont* sorozata). A bibliográfia e kibővítésének célja az volt, hogy látni lehessen, milyen súlyt képvisel a természettudományos ismeretterjesztés az említett sorozatokban. Ebből következően 27 cím kívül esik az érintendő tárgykörön, a mondott időszakban te-hát tulajdonképpen csak 116 kiadvánnyal van dolgunk.

Hogyan aránylik ez a mennyiség az egész könyvterméshez? A vizsgált idő-szakban hazánkban 1743 könyv jelent meg magyar nyelven, s ha ebből leszámít-juk is a középiskolai, szakiskolai tankönyveket (mintegy 750 címet), el kell is-mernünk, hogy a 116 cím aránya — különösen ma, a reáliák növekvő jelentősé-gének korában — meglehetősen kicsi. Lássuk most a tudományágakon belüli ará-nyokat. A 116 cím között első helyen a földművelés és erdőgazdaság áll 25 címmel, következnek az általános ismeretterjesztő művek (ide számítva a *Téka*-sorozat ter-mészettudományi tárgyú köteteit is) 20 címmel, utánuk jön a technika 16, az állattan és állattenyésztés 14, a biológia 12, az orvostudomány 11, a matematika 7, a fizika 7, a földrajz és csillagászat 3 s végül a geológia és ásványtan 1 cím-mel. Így fogja át könyvtermésünk — az egyes köteteket értékük szerint most nem mérlegelve — a különféle tudományágakat; ez támpontul szolgálhat a Gáll Ernő által felvetett kérdés elmélyültebb vizsgálatához.

Milyen a szóban forgó könyvek között az eredeti munkák s a fordítások aránya? Mielőtt az adatokra térnék, emlékeztetem a jelenlévőket az 1970-es hely-zetre a kiadók átszervezésekor: a szerzők kiadóikat, a kiadók szerzőiket keres-ték, több (főleg tudományos jellegű) kézirat vándorolt egyik kiadótól a másikig, míg végre gazdára talált. Az ekkor végzett felmérés és kiadói konzultációk nyomán lendült fel voltaképpen tudományos könyvkiadásunk, ami az eredeti munkák szaporodásában is megnyilvánul. Íme az adatok: az 1970-ben megjelent 14 műből

10 fordítás, az 1971-ben megjelent 17 mű mind fordítás; ezt a pillanatnyi visszaesést követően az 1972-ben megjelent 35 címből már 22, az 1973-ban megjelent 56 címből 29, az 1974-ben megjelent 22 címből 15 *eredeti munka*. Ennek alapján elmondhatjuk, hogy az utóbbi esztendőök jelentős eredményeket hoztak: számos szerző kapott kiadót kész munkáira, új szerzők fogtak tollat, s az olvasókhöz hasznos és értékes könyvek jutottak el.

Mindennek ellenére az adatokból az is kitetszik, hogy természettudományos könyvkiadásunk meglehetősen egyenetlen erők jelentkezése. Jelenleg megoldatlan még a könyvkiadás e „részlege” *struktúrákban való tervezésének* a kérdése: az, hogy ez a könyvkiadásunk egészében 11,5 százalékos arányban képviselt tematika az egyes tudományterületek fontosságának, a tárgyalt problémák sürgőségének sorrendjében kerülhessen az olvasókhöz. Az elmúlt esztendőökben kiadónknál legfeljebb a sorozatok tervezésében látszik bizonyos átgondoltság, ezen túl azonban kiadói tevékenységünk nagyjából a szerzői kínálat függvénye. Az elkövetkező időszakban mindenképp szükség volna tudományos könyvkiadásunk összehangoltabb, az erőket jobban összpontosító tervezésére — a kínálat és a kiadói adottságok alapján.

Veress Zoltán: Ahhoz, hogy a bibliográfia adatait, az említett 11,5 százalékos arányt reálisan értékelhessük, ismernünk kellene az egyes művek példányszámát is.

Dávid Gyula: A jegyzék ezt nem tartalmazza, aminek az az oka, hogy a kiadók eljárása e tekintetben nem egységes: a könyvek kolofonja olykor feltünteti a példányszámot, olykor nem. Nehéz tehát felbecsülni, hogy a könyvek mennyiségileg milyen mértékben elégítik ki az olvasók szükségleteit — néhány adattal azonban szolgálhatok támpontul. Kiadónk 1972-ben indított *Korunk Könyvek* sorozata egyes kötetének átlagpéldányszáma kezdetben 3580, a következő két évben 5050 és 5260 volt; még látványosabban emelkedett a *Kriterion Kézikönyvek* sorozat kötetének példányszáma 5450-ről (*Román—magyar—német műszaki szótár*) több mint háromszorosára, 17 650-re (*Ember és egészség*). Ezek a példák növekvő érdeklődésről tanúskodnak. Ellentétes megfigyelésre adnak alkalmat a Ceres Könyvkiadó bizonyos adatai: 1975-ben megjelent gyümölcsstermesztési és kertgazdálkodási kötetének — amelyek pedig „háztáji” érdeklődésre is számot tarthatnak — átlagpéldányszáma mindössze 2350, az elsősorban nagyüzemi mezőgazdasági és állattenyésztési munkáké pedig 680—725 között mozog.

Nem érzem magam illetékesnek arra, hogy ezeknek az egyébként is csak szórványos adatoknak könyvkiadói és könyvterjesztési tanulságairól szóljak, azt azonban meg kell állapítanom, hogy az ismeretterjesztő könyvtípus iránti érdeklődés elsődlegességét és a kifejezetten szakkönyv-típus iránti érdeklődés különös lanyhaságát mutatják — akárcsak a Technikai Könyvkiadónál megjelenő közép-szintű szakmai munkák szintén igen alacsony átlagos példányszáma. Csöppet sem örvendetes, de a tényekből kényszerűen adódó megállapításom ellensúlyozására idézem viszont a megyei intézmények és szervek kiadásában megjelent munkák két példányszámát: a Hargita megyei kiadású *Növényvédelem* (szerzője Balog Albert) 3700, *A gépek üzemeltetése* pedig (szerzője Kerekes Ferenc) 8000 példányban jelent meg. Az adatok ilyen ellentétessége meggondolkoztató lehet mind a kiadók, mind a könyvterjesztő szervek számára — amely utóbbiakkal kapcsolatban egyébként az a sajátlatos megfigyelésem, hogy könyvkiadásunknak éppen ezt a modern ember világméretű kialakítása szempontjából oly fontos ágát karolja fel a legkevésbé.

Kerekes György: Néhány adattal szeretném kiegészíteni a Dávid Gyula által elmondottakat. Magam is onnan indulnék ki, ahonnan ő, tehát az „újabb kezdetől” — a kiadói munka 1970-es átszervezésétől. Ez az átszervezés nem minden tekintetben járt pozitív hatással.

Ha felvázolom kiadónk, a kolozsvári Dacia Könyvkiadó öt éves tevékenységét, az — „tenger a vízceppben” alapon — hű képe lehet az általános helyzetnek, amihez képest az itt bemutatott jegyzék nekem kissé megszépítettnek tűnik. Jóllehet kiadónk profiljába eleve beletartozott az is, hogy tudományos könyveket jelentessen meg magyar nyelven, az első két évben e téren elért eredményeink egyenlők a zéróval: mindössze egy ilyen könyvet adtunk ki (*Madarász-szemmel a Kárpátokban*), s az is tulajdonképpen a régi Ifjúsági Kiadótól örökölt kézirat volt. Mint talán a Kriterionnál is történt, a fordulatot az 1972-es év hozta: ekkor indítottuk meg — egyelőre cím nélkül — azóta már *Antenna* címmel futó sorozatunkat. Ezekkel a könyvekkel kapcsolatban eredetileg az volt

az elképzelésünk, hogy a tanulóíjúsághoz szóljanak, s ez valósult meg például az elsők között megjelentetett Xántus-könyvben (*Otthonunk a Naprendszer*) — aztán emiatt többfelől is ért bennünket bírálat, nagyjából egybehangzóan azzal a következtetéssel, hogy a népszerűsítő irodalom és a tudományos információs irodalom között helyesebb arányt kell találnunk, s inkább az utóbbira kell súlyt helyeznünk.

1972-ben összesen 4 természettudományi tárgyú könyvet jelentettünk meg (ebből 3 *Antenna*-könyv volt), a következő évben ugyanannyit, majd 1974-ben „javítottunk”: akkor már 5 ilyen könyvet adtunk ki — s az idén, 1975-ben jutottunk el arra a szintre 8 címmel, ami a jelenlegi belső és külső, tehát kiadói és kézirat-kínáló szerzői feltételek között továbbra is megtarthatónak, sőt szerényen növelhetőnek tűnik. E mennyiségi paraméterek tisztázódása után felmerül a Gáll Ernő említett kérdés: vállalhatjuk-e a mai modern tudomány minden szegmentumának átfogását? Mi a magunk részéről e kérdést már korábban eldöntöttük: nem vállalhatjuk, s erre tulajdonképpen nincs is szükség. Szakembereink a munkájukhoz szükséges szaktudományos információkat több nyelven, köztük elsősorban a hazánkban román nyelven megjelenő kiadványokból szerezhetik be. Tudjuk viszont, hogy a tudományos-műszaki forradalom idejét éljük, amikor egyre-másra születnek az újabb tudományágak és határtudományok; nos, mi ebből a matematika, a fizika, a kémia és a biológia, illetve a biofizika és biokémia körébe esőket választottuk tudományos kiadványaink témájául, mivel — tájékozódásunk szerint — ezeken a területeken számíthatunk írószakemberekre, s ez körülbelül megfelel a rendelkezésünkre álló keretnek.

Veress Zoltán: Érvényesült-e ebben a választásban valamilyen munkamegosztási szempont is, abban a szellemben, ahogyan Dávid Gyula beszélt az összehangolt tervezés szükségességéről?

Kerekes György: Egyelőre nemigen látom a lehetőségét tudományos könyvkiadásunk ilyen összehangolt tervezésének; ami ezen a téren a kiadók között alkalomszerűen történik, az nem elegendő. Pedig erre nemcsak az egyes tudományterületek felosztása miatt volna szükség, hanem amiatt is, hogy a szépirodalom és a tudományos irodalom közötti helyes arányt kialakítsa — ami nem mellékes kérdése művelődésünk egészének. Hogy csak a mi kiadónk példáját említsem, egy eredményes évünk 38-40 megjelent kötetéből legfeljebb 8 a tudományos jellegű, s hogy ez a helyes arány, nem merném állítani.

Még néhány szót a példányszámokról. Tapasztalatunk sajnos az, hogy eltelében az első *Antenna*-könyveket ért bírálatok sugalmazásával, éppen a tudományos információs irodalmat nyújtó kötetek példányszáma csökken — persze nem az olvasók reális igénye, hanem a könyvterjesztő rendelése alapján. A már említett *Otthonunk a Naprendszer* 8600 példányban jelent meg (ezt jórészt a szerző népszerűsége magyarázza), de már *A lézersugár* című kötetre csak 3400, *A relációelmélet alapjaira* pedig csak 3250 példányos rendelést kaptunk, s a mélypontot *A kristályfoszforok lumineszcenciája* jelentette 1900 példánnyal. Ennek a kötetnek a témája, úgy tűnik, csakugyan szűkebb közönséget érdekelhet — ennek ellenére napok alatt elfogyott a könyvesboltokból. Az igazsághoz tartozik az is, hogy az idei *Antenna*-könyvek példányszáma újra magasabb, például Sándor István biológiai, Boér Margit matematikai tárgyú kötetére 2500, illetve 3000 példányos rendelés futott be. Más típusú kiadványaink, amelyek témájukat magasabb szinten, egyetemi hallgatókhoz, tanárokhoz, szakemberekhez szólnak tárgyalják, szintén elég alacsony példányszámot érnek el; például Benkő József topológia-könyvéből 1200, az itt jelenlévő Vincze János éppen most megjelent biofizika-könyvéből 1670 példányt rendelt a könyvterjesztő.

Nemcsak a példányszám-megállapítás módszere fogyatékos, nem jó az elosztás sem. Több ízben tapasztaltam, hogy egyes kisvárosok könyvesboltjaiban bőven lehet találni olyan kiadványokat (nemcsak a mi kiadónk, hanem a Kriterion és más kiadók terméséből is), amelyek máshol villámgyorsan elfogytak, s kétszer-háromszor annyi példányban is elkelték volna.

Dáné Tibor: Ha már ilyen szép számban összegyűltünk a tudományos könyvkiadásról beszélgetni, úgy gondolom, érdemes néhány *elvi* kérdést is megvitatnunk — például a kiadói, illetve szakírói *műfajok* kérdését. Meglehetősen pontatlanul, elmosódott formában használjuk a „népszerűsítő irodalom” és „tudományos információs irodalom” kifejezést, holott emögött lényeges tartalmi különbség van, s amikor eredményeinket felmérjük, nem közömbös tudnunk, hogy ezeket milyen területen értük el, illetve hol tapasztalható lemaradás.

Szerintem a tudományos és a szépirodalmi könyvkiadás között az alapvető különbség az, hogy az utóbbi — a szépirodalmi — jó néhány folyóirat „hinterlandjára” támaszkodik, amely ellátja a szerzők felfedezésének, nevelésének, iránymutatásának feladatát; a tudományos könyvkiadás mögött azonban nem áll semmilyen periodikus kiadvány (nem számítva egyes alkalmi s az utóbbi időben egyébként is ritkuló közleményeket a *Korunk* és *A Hét* hasábjain). Magától értetődik, hogy ez a helyzet hátrányos a tudományos könyvkiadásra; aligha beszélhetünk a tömegek hatékony materialista neveléséről, ameddig ennek nem fektetjük le szilárd természettudományos alapjait.

Mikor a tudományos könyvkiadás előbb említett műfaji kérdéseit érintjük, nem szabad elfeledkeznünk arról, hogy az ilyen jellegű kiadványoknak van egyfajta *vertikális tagozódásuk* is, a „célba vett” olvasók életkora szerinti — és sajnos nem látom itt azoknak a kiadóknak és lapoknak a szerkesztőit, akikre pedig fontos feladat hárulna a gyermekekhez és a serdülő korúakhoz szóló tudományos közíráis felkarolásában. Itt — az említett kiadók és folyóiratok esetében — a tudományos irodalomnak egyben szükségképp irodalomnak is, mégpedig jó irodalomnak kell lennie, s ezért kívánatos volna, hogy a szerkesztőségek minél több tudományos felkészültségű és egyúttal jó tollú írókat nyerjenek meg az ügynek, továbbá, hogy ilyen szerzőket neveljenek is, mert nem minden borkorban teremnek.

Megítélésem szerint a tudományos közírásnak nemcsak a tömegek eszmei nevelésében betöltött szerepe nagy, másfajta lehetőségei is szinte korlátlanok. Legutóbb a párizsi Gallimard kiadó könyvjegyzéke járt a kezemben, s láttam, hogy megjelentetett címeiknek mintegy a fele tudományos orientációjú, ami sok más példával együtt azt bizonyítja, hogy a tudományos könyvkiadás még üzletnek is jó üzlet. Ez nálunk sincs másképpen, ilyen könyveink a kereskedelemben igen jól fognak, messze a kötelező határidő előtt (tudjuk, hogy ez a tudományos művek esetében három év) — s ezért annál érthetlenebb, hogy a könyvterjesztő szervek, de egyes kiadók részéről is meglehetősen tartózkodást tapasztalunk az ilyen művek megrendelésével, illetve kiadásával szemben.

Ehhez az eddig eléggé figyelembe nem vett népszerűséghez kapcsolódik egy másik műfaji kérdés, a „tudománynépszerűsítő irodalom” kérdése. Szerintem manapság a tudományt már nem kell népszerűsíteni, olyan korban élünk, amikor éppen elég népszerűtlen; inkább ezt a tényt kell kihasználnunk, oly módon, hogy minden lehetséges — a tudomány iránt eleve érdeklődő — olvasóréteg számára egyrészt megtaláljuk, másrészt megírjuk és kiadjuk a megfelelő típusú és szintű könyveket. S ezzel eljutottunk tudományos könyvkiadásunk egyik legfontosabb feladatköréhez, a *szakmai neveléshez*. Mint már Kerekes György is említette, mi a Dacia kiadónál elsősorban tudományos információs irodalom megjelentetésére vállalkoztunk, és megmondjuk egészen nyíltan, hogy kiadványainkkal az érettségizett szintű közönséghez fordulunk: elsősorban azokhoz a tanárokhoz, akik olyan ún. reál tárgyakat adnak elő anyanyelvükön, amelyeket az egyetemen nem anyanyelvükön tanultak — s akik számára ezek a könyvek egyben a nyelvművelés eszközei is, legalább oly mértékben, mint egy-egy középszerű novella- vagy verseskötet. Ezt nem árt tudomásul venni azoknak az író elvtársaknak is, akik — mint hallom — nemigen örvendeznek afölött, hogy a tudományos könyvek kiadása a szépirodalmi művek megjelenésének lehetőségeit apasztja, ami egyébként nem is igaz: tessék nekem mutatni például egy amiatt meg nem jelent regényt, hogy nem volt a kiadására pénzügyi vagy nyomdai kapacitás a tudományos munkák „túltengése” következtében!

S hogy végül a kiadói tevékenység e téren való összehangolásához is hozzászóljak, az szerintem is föltétlenül szükséges. Ezer tudományos könyv ötvenkénti megjelenése esetén nem volna az, a helyes struktúra magától is kialakulna, **116** kötetes természettel azonban bizony szükséges, különösen ha meggondoljuk, hogy nem is mindegyik kiadónk áll helyzete magaslátán.

Szalay András: Mindenekelőtt hadd mondjam meg, hogy a Tudományos Könyvkiadó helybeli szerkesztőjének szolgálati ügyben el kellett utaznia; ő is kapott meghívást, engem kért meg, hogy — amennyire lehet — helyettesítsem. Problémáink sok tekintetben hasonlóak.

Nagyon örülök, hogy részt vehetek ezen a kerekasztal-megbeszélésen, mely talán megismétlése egy tíz évvel ezelőttinek, amelyet ugyancsak a *Korunk* rendezett azonos témakörrel. Örülök ennek a kezdeményezésnek azért is, mert a szakkönyvkiadás, általában a műszaki könyvkiadás területén a sajtó részéről nem sok segítséget tapasztalhattunk, jöllehet ennek nagy szerepe lehetne a közönség ne-

velésében. Jelenleg olyan átlagos olvasóközönséggel kell számolnunk, amely nem eléggé tájékozott (illetve a sajtó részéről nem eléggé tájékoztatott), és nem elég kép-zett ahhoz, hogy bázisa lehessen a színvonalas műszaki könyvkiadásnak.

Hadd számoljak be a saját munkáinkról. Kiadónk, az átszervezés óta a Ceres nevet viselő Mezőgazdasági Könyvkiadó huszonkét éve áll fenn, magam is azóta dolgozom itt, s meg kell állapítanom, hogy az évek múlásával problémáink nem kisebbedtek. Lehetőségeink — a mezőgazdaság jelentőségének megfelelően — szé-pen alakultak, tekintélyes kiadói keret áll rendelkezésünkre; a baj az, hogy ezt a keretet nem tudjuk kihasználni, s ez mindenekelőtt az olvasóközönségnek tu-lajdonítható, amely nemegyszer juttat minket olyan helyzetbe, hogy nem érjük el a művek megjelentetéséhez szükséges példányszámot. Ehhez persze tudni kell azt is, hogy ma a mezőgazdasági irodalom rendkívül *szakosodott*; általános művek kiadásának — például az állattenyésztés tárgykörében — alig van haszna, az állat-tenyésztés valamely speciális ágáról szóló szakkönyv viszont nyilván csak azt a kevés szakembert érdekelheti, aki maga is az illető ágra specializálódott. Ezen-kívül azonban gyér szerzőgárdánkon is sok múlik. Hogy konkrét példával éljek, az 1973-ra tervezett 14 magyar nyelvű szakkönyvünk közül 6, az 1974-re tervezett 15 közül pedig 5 nem jelent meg, részben a szükséges példányszám, részben az alkalmas szerző hiánya miatt. Ez a helyzet 1975-ben erőfeszítéseink nyomán lé-nyegesen javult, de a tervezett 13 cím közül 1 még mindig „elúszott“ a szükséges példányszám hiányában.

E tapasztalataink alapján kénytelen vagyok ellenkező véleményen lenni Dáné Tiborral a tudományos könyvek, illetve legalábbis a mezőgazdasági szakkönyvek kelendőségét illetően. Hogy más területen más lehet a helyzet, azt nem vitatom, a mezőgazdasági műszaki könyvkiadásnak azonban sem a hagyományai nem olyan jelentősek, mint például a szépirodalminak, sem a sajtó és a többi tömegkommu-nikációs eszköz — elsősorban a legnépszerűbb tévé — nem tesz eleget a közön-ség nevelése, annak a felismertése érdekében, hogy a jó szakkönyv *munkaeszköz*, s hogy a vele megvalósítható önképzés mindenkinek hasznára válhat.

Szabó T. E. Attila: Szerintem a mezőgazdasági könyvkiadás példája azt mu-tatja, hogy némiképpen szem elől tévesztettük a műszaki értelmiséget, nem ismer-jük elég jól szükségleteit, igényeit — másfelől a különféle életkori, képzettségi szinteket sem vesszük figyelembe; szem elől tévesztettük például azt a falusi gyermeket, akiből a jövőben mezőgazdasági szakmunkás, technikus vagy mérnök lesz. Mint gyakoroló szülő mondom, hogy a gyermekeket általában is meglehetősen elhanyagolja könyvkiadásunk, s a tudományos érdeklődés kialakítását, az intelli-gencia fejlesztését szolgáló könyvek tekintetében különösen, jóllehet tudott dolog (legutóbb Mircea Malița egyik tanulmányában olvashattuk például), hogy az em-ber alapvető fogékonysága igen korán, állítólag még a kisiskolás életkor *előtt* ala-kul ki; ekkor foglaljuk el azt az „alapállást“, ami a továbbiakban mindvégig jel-lemzőnk lesz. S ha ez így van, amit én ugyan nem ellenőriztem, de valószerűnek tartok, akkor teljesen világos, hogy könyvkiadásunk éppen ezt a szintet hagyhatja legkevésbé figyelmen kívül; ha tehát a tudományos könyvkiadás strukturális össze-hangolásának szükségességéről szólnunk (aminek a leszögezése máris beszélgetésünk egyik fontos eredményének látszik), ebbe föltétlenül a *szintek szerinti összehan-golást* is értsük bele.

Mondanom sem kell persze, hogy a gyermekek és fiatalok képzése nem el-sődlegesen a könyvkiadás feladata; világnézetük, természettudományos műveltsé-gük kialakítására az oktatás hivatott. A könyvkiadásnak, a sajtónak s a Szalay kolléga által joggal legnépszerűbbnek nevezett tévének elsődlegesen az *önképzés, a könyvhasználat igényét* kell kialakítania a gyermekekben és a fiatalokban...

Szalay András: ...s mindenkiben, a szakembereket sem kivéve, akiknek egy ré-szében nem tudatosult eléggé az önképzés fontossága. Mint ahogy bennünk sem tudatosult eléggé a közönségnevelés szükségessége. Engedjék meg, hogy még pár mondat erejéig visszatérjek a mezőgazdasági szakkönyvek kérdésére: az a hat-hétszázas példányszám, ami az olvasóközönség jelenlegi érdeklődése mellett ezek-ből elérhető, nem is gazdaságos, tehát az ilyen kiadványok veszélyben vannak — s ez az, amin a széles körű és lehetőleg előzetes *népszerűsítés* határozottan segíthetne. Különösen most fontos ez, a következő öt éves terv időszakában, amelyet a párt-dokumentumok a tudományos-műszaki forradalom kiteljesítése időszakának jelöl-nek meg, s amelyben a mezőgazdaság területén is sokkal nagyobb jelentőséget nyernek az itt alkalmazható tudományok, azok legújabb eredményei. Ezeknek is-

merete nélkül, tehát folyamatos önképzés nélkül az egyébként jó szakemberek is lemaradnak.

Mindez persze a szerzőket is kötelezi, s tőlünk, a kiadótól megköveteli, hogy új erőket próbáljunk bevonni a munkába. Bizonyos szakágakban, például a gyűmölcsészetben, nem beszélhetünk szerzőhiányról, jó tollforgató szakembereink vannak, ami ilyen tárgyú kiadványaink számából-színvonalából is kitűnik — más, a kiadói tervben pedig ugyancsak szereplő szakágakra, például üzemszervezésre, nehezen kapunk szerzőt. Nem titok az sem, hogy néha az egyébként jól dolgozó szerzők is lemaradnak ismereteik állandó korszerűsítésével; néha egyes munkákat többször is vissza kell adnunk, s emiatt a könyvek természetesen késnek. Probléma tehát bőven van, s remélem, hogy megbeszélésünk anyagának nyilvánosságra kerülése a *Korunk* hasábjain hozzájárul ezek megoldásához — legalább annyiban, hogy kiadónk „hatósugaránál” szélesebb körben hívja fel a figyelmet az előttünk álló feladatokra.

Vincze János: Nekem is az a meggyőződés, hogy megbeszélésünk igen hasznos, s ezért mindenekelőtt üdvözlöm a *Korunk* kezdeményezését — most pedig engedjék meg, hogy matematikai képzettségemnek megfelelő „szakmai deformációval” először bizonyos számadatokat elemezzek.

Országos átlagban az értelmiség, általában a könyvigénylő közönség mintegy 90 százaléka műszaki beállítottságú, és csak mintegy 10 százaléka „humános”. Ez nincs másképpen nemzetiségi viszonylatban sem — a nemzetiségi könyvkiadásban azonban éppen fordított arányt tapasztalunk: Dávid Gyula adataiból nagyjából az tűnik ki, hogy egész könyvtermésünknek csak mintegy 10 százaléka fordul a közönség hatalmas többségéhez. Nem jó azonban a belső, strukturális arány sem rendkívül szerény tudományos könyvtermésünkben: Dávid Gyula például egy öt-éves szakaszból 14 állattani és csak 11 orvostudományi tárgyú könyv megjelenését mutatta ki — holott ebben az időszakban körülbelül negyven-ötvenszer több diák tanult a főiskolákon orvostudományt, mint állattant. S hogy az orvostanhallgatóknál maradjak: az országban jelenleg mintegy 30 000 ilyen diák van, akiket a biofizika mind érdekelhet (tantárgy is az orvostudományi főiskolákon), s ha ezeknek csak egytizede olvas is magyar nyelven, s ha az olvasóközönség más rétegeit nem is számítom, az éppen most megjelent biofizika-könyvem 1670 példánya a szakmailag legközvetlenebbül érdekelt közönségnek a feléhez ha eljuthat.

Szóba került itt az, hogy a közönség nem igényli eléggé a szakkönyveket, a tudományos információs irodalmat: Szalay András nyilatkozott így a mezőgazdasági tárgyú munkákról. Hadd szóljak hozzá ehhez is a főiskolai diákok szempontjából, hiszen tanár minőségemben kis híján ezer orvostanhallgatóval vagyok állandó kapcsolatban, s meglehetősen jól ismerem őket: tudom, hogy anyagi helyzetük általában megengedi a könyvvásárlást — s hogy mégis miért vásárolnak elég keveset, annak a fő oka az, hogy a *tájékoztató*, a jó értelemben vett *reklám* a tudományos könyveket illetően rendkívül fogyatékos, hogy ezek alig kerülnek be a köztudatba. Egy-egy szépirodalmi, történelmi, nyelvészeti stb. — egyszerűen nem természettudományi — munkáról úgyszólván minden folyóiratunk, napi- és hetilapunk közöl kritikát, recenziót, némelykor oldalakat megtöltő vitacikket, a természettudományi munkák megjelenését azonban még jó, ha egyáltalán jelzik két sorban. Kivételesen a *Hét*, amely az ilyen munkáknak is szentel egy-egy kis cikket (sajnos, nem rendszeresen, s nem mindegyiknek), valamint a *Korunk*, amely igyekszik lépést tartani a könyvkiadással, de lehetőségei korlátozottak: ha az említett öt éves időszakban minden számában írt volna egy-egy hazai kiadású természettudományi munkáról, a szerény 116 kötetnek akkor is csak mintegy a feléről írhatott volna.

Engedjék meg, hogy egy egészen konkrét példát is mondjak a népszerűsítés, a reklám hasznáról. 1974-ben előadást tartottam a brassói szabadegyetemen a bionikáról, körülbelül 180 ember előtt, akik meglepően nagy érdeklődéssel hallgattak meg — s utána szóba került, hogy milyen jól jönne egy ilyen tárgyú könyv, amely további információkkal szolgálna általam felkeltett, de ki nem elégitett kíváncsiságuknak. Szerencsére tudtam, hogy a Dacia kiadónál éppen megjelenés előtt áll egy bionikáról szóló könyv az *Antenna* sorozatban, s erről említést tettem — és meggyőződés, hogy a rövideken csakugyan megjelent könyv azonnal el is fogyott Brassóban. Természetesen enélkül is elfogyott volna, de a kellő időben jött tájékoztatás meggyorsította a folyamatot.

Dáné Tibor azt mondta, hogy nincs szükség a *tudomány* népszerűsítésére, egyezünk meg azonban abban, hogy a *tudományos könyv* népszerűsítésére bizony szükség van — nagyjából egybehangzóan azzal, amit itt a Ceres kiadó képviselőjétől hallottunk a közönségnevelésről.

Maurer Gyula: Meglepődve értesülök arról, milyen különbségek vannak az egyes kiadók tapasztalatai, gondoljai között: a Kriterion és a Dacia szerkesztői könyveik gyors elfogyásáról számolnak be, s a könyvterjesztő által rendelt példányszám alacsony voltára panaszkodnak — a Ceres viszont nem tudja a rendelkezésére álló keretet kihasználni, állítólag az érdeklődés hiánya miatt. Ebben az összefüggésben próbálom megvizsgálni a tudományos könyvkiadás összehangolt tervezéséről itt mondottakat. Szerintem ahhoz, hogy megfelelő tervet lehessen készíteni, összehangolt könyvkiadásra volna szükség, márpedig nekünk a jelenlegi adottságokból kell kiindulnunk, s ezek az adottságok jók: a többféle kiadó létezése egészséges versenyszellem kialakulására ad alkalmat, minden kiadó törekszik bizonyos eredmények felmutatására a tudományos könyvek megjelentetése terén is — amiből nyilvánvalóan csak haszon származhat.

Természetesen együttműködésre szükség van, lényegében ezt célzó kezdeményezés mostani megbeszélésünk is, s ilyen megbeszélést a kiadói szerkesztők évente tarthatnának. Egy példa az együttműködés elképzelhető formájára: látok itt a Dávid Gyula összeállította jegyzékben egy *Kis gombáskönyv* című — valószínűleg népszerű, gyorsan elkelt — munkát, amelyet a Dacia jelentetett meg; ezt a mezőgazdasági kiadó is nyugodtan megjelentethette volna, profiljába teljes mértékben beleillik, s mindjárt elkönnyelhetett volna egy közönségsikert aratott kiadványt. Nekem mint szerzőnek tökéletesen mindegy, hogy melyik kiadóval kötök szerződést, a lényeg az, hogy megjelent munkám reális hasznot hajtson olvasóinak, közvetve az egész társadalomnak.

Ami a strukturális összehangolás szükségességéről mondottakat illeti, ahhoz figyelembe kell vennünk, hogy a tudományok „klasszikus” felosztása már nem érvényes: ma például nem tudjuk olyan pontosan meghatározni, hogy mi a matematika, mint a múlt században („számokkal és térformákkal foglalkozó tudomány”), hiszen azóta megszületett a kibernetika, a kombinatorika, az informatika számos ága, határtudományok alakultak ki — a tudományok differenciálódnak, de integrálódnak is, s talán ez utóbbi folyamat jellemzőbb: az egyre átfogóbb szintézisekbe tömörülés. Márpedig ha ez így van, akkor a Technikai Könyvkiadó is, de akár a Ceres is bátran kiadhat matematikai szakkönyvet, természetesen olyant, amely az illető területen alkalmazható ismereteket közöl (Szalay kolléga említette például az üzemszervezési könyvek hiányát; nos, a modern üzemszervezés elképzelhetetlen matematika nélkül). Az élő valósággal foglalkozó tudományágak ma egyre inkább a „szélső reáliák” felé tolódnak, azoknak az eredményeit hasznosítva szereznek egyre mélyebb, alaposabb ismereteket az élő valóságról — s ennek a tudományos könyvkiadásban is tükröződnie kell. Az előttünk fekvő könyvjegyzék, amelyet időközben átneztem, s amelynek szigorúan szakkönyvv jellegű tételei aránylag kis százalékot képviselnek a megfelelő időszak romániai magyar könyvtermésének egészében, bizonyos hagyományok, a Gáll Ernő által említett „egyhangúság” továbbélését mutatja, egy olyan helyzetet tehát, amelyen föltétlenül változtatnunk kell egy korszerűbb színpék, a társadalmi igénynek megfelelőbb struktúra irányában.

Gáll Ernő: S ami az ugyancsak szóba hozott elsőbbség kérdését illeti, vagyis hogy *mit* vállaljon inkább tudományos könyvkiadásunk, ha *mindent* nem vállalhat?

Maurer Gyula: Szerintem ennek az eldöntésében is a tudományok jelenkori fejlődésének elemzéséből kell kiindulnunk. Kétségtelen, hogy szükség van bizonyos szelekcióra, de nem olyan értelemben, hogy vállalhatjuk-e például a matematikát, a kémiát, a biológiát — nem, hanem hogy *ezeket belül* mit vállalhatunk. Szerintem nem annyira egyes tudományágak, mint inkább bizonyos tematikák szükséges elsőbbségéről kell beszélnünk: olyan munkák elsőbbségéről, amelyek az illető tudományágak mai problémáinak sűrűjébe, a mai kutatások frontjára vezetnek az olvasót.

Persze túlzott fényűzés volna megengedni magunknak, hogy egészen szűk szakterületek sajátos kérdéseit tárgyaló műveket jelentessünk meg; az ilyen kérdések irodalma általában szűk kört érdekel, a világ minden részében élő kevés számú szakembert, s ezért többnyire nem anyanyelvű máshol sem, hanem az ún. nagy világnyelvek egyikén-másikán szólal meg. Számos olyan szakterület van továbbá, ahol a rendelkezésre álló hazai, román nyelvű szakirodalom az érdekeltek igényeit kielégíti. Összefoglalva tehát, nemzetiségi tudományos könyvkiadásunknak véleményem szerint szemléletbeli korszerűsége és tematikai teljessége kell törekednie, s a választást a feldolgozási módok között kell megejtenie — az olyan műveknek a javára, amelyek bizonyos *didaktikai szempontokat* érvényesítenek. Ne ijedjünk azonban meg ettől a „nemszeretem” kifejezéstől, és nézzünk szembe nyil-

tan a számbajöhető olvasóközönség összetételével, képzettsége szintjével és ebből következő elvárásaival a tudományos munkákkal kapcsolatban. Hogy egy konkludens példát mondjak, Benkő József topológia-könyve, amely itt egyszer már szóba került, minden tekintetben kitűnő szakkönyv, de mivel nem érvényesíti eléggé a didaktikai szempontokat (amin pedig könnyen lehetett volna segíteni, ha a könyv szerkesztője ezt kéri a szerzőtől), gyakorlati hasznossága is kisebb.

Máthé János: Ha már a könyvszerkesztő és a szerző viszonya került szóba, hadd tegyek néhány megjegyzést az említett relációval kapcsolatban — de tágabb értelemben, a kiadó és a tudományosan képzett szerzőgárda viszonyáról beszélve. Ez egyébként csak egyik oldala a tudományos könyvkiadás kiadó—szerzők—olvasók sarkpontokkal jelölhető háromszögének...

Veress Zoltán: ...ami, ha a sajtót is egy sarkpontnak számítjuk, tulajdonképpen négyszög.

Máthé János: Elfogadom a kiegészítést. Tehát a négyszög keretében a kiadó—szerzők oldalról szólva meg kell állapítanom, hogy a könyvek megjelentetése — magától értetődően — bizonyos koncepció alapján történik, de ezt a koncepciót egyedül a kiadó alakítja ki, a szerzőgárda megkérdezése nélkül. Lehet, hogy egyes kiadók egyes esetekben egyes szakembereket konzultálnak, az általában jellemző gyakorlat azonban az, hogy vagy a kiadó „gondol ki” egy könyvet, s ahhoz megkeresi a szerzőt, vagy a kiadói körökkel ismerős szerző — aki nem föltétlenül a legilletékesebb szakember — terjeszt be javaslatot, s efelől a kiadó önállóan dönt. Tudom, hogy ez a megjegyzésem több vitatható elemet is tartalmaz, de abban, hogy a kiadók a távlati tervezés munkájában határozottan támaszkodhatnak a főiskolákon, kutatóintézetekben stb. dolgozó szakemberek széles körére, azt hiszem, mindnyájan egyetértünk.

Második megjegyzésem a négyszögnek ezzel az oldalával kapcsolatban az, hogy a kiadóknak, különösen a nem szakosítottaknak, bizonyos értelemben szigorúbbaknak — vagy mondjam így: *igényesebbeknek* kell lenniük a szerzőkkel szemben. Tudományos munkák esetében fontosnak tartom a kéziratok szakellenőrzését (a könyvszerkesztő, aki rendszerint a szöveget illetékesen gondozó filológus, nemigen veszi észre a kéziratba olykor elkerülhetetlenül becsúszó szakmai pontatlanságokat, kisebb-nagyobb hibákat), s fontosnak tartom azt is, hogy a szaklektor legyen mindig név szerint feltüntetve a könyvön, hogy ezáltal teljes mértékben érezze felelőssége súlyát. Erre a kiadóknál megvan az anyagi lehetőség, s tudom, hogy egyes esetekben éltek is vele, más esetekben viszont nem: az én fizikai kémia könyvemet például (*Az anyag szerkezete*) senki sem lektorálta.

A szerzők, hacsak nem író—olvasó találkozókön vesznek részt, közvetlenül nem kerülnek érintkezésbe a közönséggel: köztük áll a kiadó, azaz a megjelent könyv. Igaz, hogy ez nem válaszfal, hanem kapocs — a négyszög szerzők—közönség oldaláról azonban különösebb mondanivalóm nincsen. A kiadó—közönség relációban magam is az itt már többször hangsúlyozott tájékoztatást tartom igen fontosnak: azt, hogy az olvasók minden érdekelt rétege értesüljön a megjelenő könyvekről, mégpedig lehetőleg előre — s ebben a négyszög negyedik sarkpontjának, a sajtónak kellene az eddiginél jóval nagyobb szerepet játszania.

Dávid Gyula: Csakugyan jelentős segítség volna a sajtó részéről, ha a kiadók következő évi tervének publikálásakor — ami rendszerint novemberben történik — teret szentelne a terv, az egyes könyvek ismertetésének. Ez munkamegosztásos alapon is elképzelhető volna: például a *Falvak Dolgozó Népe* a mezőgazdasági, a *Munkásélet* a technikai tárgyú könyvekre hívhatná fel olvasói figyelmét.

Vincze János: A tudományos könyvekkel kapcsolatban a sajtó feladatköre kettős: a *tájékoztatás* (lehetőleg a megjelenés előtt) és a *kritika* (a megjelenés után). En most az utóbbiról szeretnék még néhány szót szólni, azzal az illetékességgel, hogy az itt jelenlévők közül talán a legtöbb cikket írtam tudományos könyvekről a különféle lapokban.

Milyennek kell lennie a jó, a tényleg hasznos, építő kritikának? Ne értsen félre senki, nem azt állítom, hogy nekem mindig sikerült ilyen kritikát írnom — de azt igen, hogy sokat töprengtem a kérdésen. Szerintem a mi esetünkben, tehát a hazai tudományos könyvtermés „feldolgozásában” a kritikának három fontos funkciót kell ellátnia: 1. meg kell keresnie a szóban forgó mű helyét egyfelől az egyetemes szakirodalomban, másfelől a hazai könyvtermésben, ami által növeli az

illető könyv használhatóságát az olvasó számára; 2. fel kell hívnia a szóban forgó mű tárgyával rokon szakmájúak figyelmét a könyv lehetséges használhatóságára azokon a határterületeken, amelyeken a szakmák érintkeznek, ami által növeli az illető könyv olvasóközönségét; 3. ahelyett, hogy apró hibákra, elírásokra vadászna (természetesen ha ilyenek vannak, azokra rámutathat), meg kell vizsgálnia a szóban forgó mű alapkoncepcióját, és azt kell érdeme szerint értékelnie, vitatnia, indokolt esetben elmarasztalni. Hogy milyennek *nem* kell lennie a kritikának, arra kár szót vesztegetni; épp elég csipkelődő, burkoltan személyeskedő, az alapvető kérdéseket elhanyagoló kritikát olvashattunk ahhoz, hogy ezt nagyon jól tudjuk.

Veress Zoltán: Van-e valami mondanivalója az elhangzottakkal kapcsolatban *A Hét* szerkesztőjének — úgy is, mint ismert kultúrszociológusnak s a könyvkiadás történéseinek?

Dankanits Ádám: Van, de mivel az idő későre jár, szeretném írásban megfogalmazni, és elküldöm.

Veress Zoltán: Számítunk rá. Most pedig végezetül a Kriterion Könyvkiadó igazgatójára a szó.

Domokos Géza: Természetesnek találom, hogy eszmecserénkre itt kerül sor, a *Korunk* szerkesztőségében, ámbar van fórum elég, amelyeknek eszébe juthatott volna (s talán kötelessége is lett volna, hogy eszébe jusson) egy ilyen, a romániai magyar művelődési élet szempontjából időszerű problémának a megvitatása. A *Korunk*, a régi és az új egyaránt, sokat tett és tesz azért, hogy a romániai magyar értelmiség világképe, tájékozódása korszerű legyen. S bár anyanyelvű kultúránknak ebben a törekvésében voltak gazdagabb és szegényebb periódusok, sőt nagyon sivarak is, az ország szellemi életéhez kapcsolódó folyamat volt mégis: töretlen akarása, keresése a teljesebbnek, a hatékonyabbnak.

Az erdélyi, a romániai magyar tudományos gondolkodásnak, tudományos közírásnak sok évszázados hagyománya van. Jóval előbb volt hangsúlyozottan természettudományos enciklopédiánk és írói lexikonunk, mint rangos szépírástunk. Úgy érzem, az elmúlt öt-hat esztendő egyik nagy nyeresége e hagyomány cselekvő ébresztése volt, annak alkotó beépítése a szocialista szellemiségbe. Most sem teszünk itt egyebet — építői, mi több, felelősei a rég vágott és messze a jövőbe feszülő útnak —, mint hogy jó hagyományok józan folytatóiként egybegyűltünk munkát felvállalni. Fontosnak tartom továbbá eszmecserénket azért is, mert egy új, a tudományos-műszaki forradalom jegyében született ötéves terv küszöbén állunk, amely nemcsak a termelés, de a tudományos-technikai gondolkodás magasabb rendű minőségét is zászlajára tűzte. Házigazdáink kezdeményezését ilyen megközelítésben még hasznosabbnak látjuk.

Gáll Ernő mindjárt az elején felvetette a tudományos könyvkiadás *felelőségének* kérdését. Valóban erről van szó. Elsősorban az olvasóközönség iránti felelősségre, s mindenekelőtt a műszaki, tudományos és mezőgazdasági pályákra készülő romániai magyar fiatalokra gondolok. Megemlíteném továbbá a szerzők és a fordítók iránti felelősséget; a könyvkiadónak kötelessége ismerni, óvni, biztatni az értékes embereket, akik talán sose adnák fejüket könyvirásra, ha nem éreznék, hogy bíznak bennük, támogatják erőfeszítéseiket, tisztelettel és szeretettel közelnek hozzájuk. Szólnék még az anyanyelv iránti felelőségről. Nem mindegy, hogy milyen az eredeti vagy a fordított tudományos könyv nyelve, stílusa — különösen, ha figyelembe vesszük, hogy napjainkban éppen itt, a tudomány és technika területén alakul, változik, gazdagodik vagy romlik legérezhetőbben a nyelv. Szerzőinknek, bármennyire távol áll tőlük a filológia, nem egy esetben akarva-akaratlanul vállalniuk kell a nyelvújító szerepet is.

Nem hiszem, hogy tévednék, amikor azt mondom: jelen pillanatban olyan fázisban vagyunk, amikor leginkább az *ösztönzésre* van szükség. Arra, hogy összehozzuk a színvonalas szerzői gárdát, amely a szocialista állam biztosította anyagi kereteket maradéktalanul igénybe tudja venni. Sajnos, a korábbi, a tudományos könyvkiadásra kevésbé kedvező évek alatt nem egy szerző elkedvetlenedett, a szakkritika sem tett meg mindent, hogy egy-egy új könyv az érdeklődés homlokterébe kerüljön, és valljuk be, a közönség lagymatag magatartása sem serkentette különösebben a szerzői ambíciót. Nem elég csak körleveleket kiküldeni, a sajtóban felszólítást közzétenni. A szerző mindig megérzi, hogy a kiadónak valóban életbevágóan szüksége van-e arra, amit kér, vagy csak egyszerűen tervet akar teljesíteni, témát kipipázni, animatori szerepét formálisan betölteni. Félek tőle, hogy nem minden kiadónál van meg az a légkör, az alkotásnak az a meleg-

sege és vonzása, ami nélkül nehéz elképzelni tartós együttműködést. Dávid Gyula címlistájából láthatjuk, hogy a Kriterionnál is észlelhető tematikai eltolódás. A biológia — real tudományokról beszélünk — a jelen pillanatban uralkodó témakör nálunk. Ennek egyik magyarázata szerintem az, hogy a kiadó kiváló barátja, Szabó T. E. Attila ötletgazdag, kitartó munkatárs, aki akarátán kívül rányomta bélyegét programunkra.

Gáll Ernő: Remélem, hogy ez mint elismerés hangzott el, hiszen az ilyen egyéni feladatvállalás példamutató és serkentő...

Domokos Géza: Természetesen! Továbbra is örülünk az *egyéni* kezdeményezésnek, s meggyőződésem, hogy közös erőfeszítéseink sem vesznek kárba. Rendkívül fontos, nem tudom eléggé hangsúlyozni, hogy a legjobb szakemberek mellénk álljanak, döntő érvénnyel szóhoz jussanak a könyvkiadói tervek kidolgozásakor. Hiszem, hogy az itt megjelent és szóba került kiadók szívügyüknek tekintik a romániai magyar tudományos könyvkiadást — és hála jó szemüknek, felfedező szenvedélyüknek, alaposáguknak, az elkövetkező években a régiék mellett megjelennek azok az új tudományos kutatók, mérnökök, közgazdászok is, akik a ma még tátongó üröket rendre-rendre kitöltik, és új, teljesebb perspektívát nyitnak munkánknak. Persze, ehhez a kiadókban is tudatos káderpolitikára van szükség. Régi meggyőződésem: intézményeinknél, a szerkesztőségeket is beleértve, a real képzettségű emberek még nem foglalták el azt a helyet, amelynek a betöltésére szakképzettségük, Románia értelmiségének mai struktúrája, az ország előtt álló társadalmi és gazdasági feladatok bonyolultsága sürgeti őket.

Szó esett a könyvek példányszámáról is. Mi a Kriterionnál nagyjában-egészében elégedettek vagyunk a könyvterjesztői rendelés alakulásával. Emlékszem, milyen nehezen tudtunk előrejutni a 3000 példányig, amikor a *Korunk Könyvek* sorozat megindult, de azóta volt már 10 000 példányos kiadványunk is, és végre elértük, hogy a sorozat egyik utolsó könyvéből — Nagy Miklósnak a világ mezőgazdaságáról írott ismertetőjére utalok — a könyvterjesztő *utánnomást kért*. Különbön osztom azt a véleményt, hogy az esetenkénti alacsony példányszámban a kiadók is hibásak. Hogy egy könyvnek megfelelő példányszáma legyen, a könyvterjesztőhöz eljuttatott ajánlásnak, ismertetésnek meggyőzőnek kell lennie. Sajnos, az esetek többségében ezt még mindig ügyetlenül, felületesen csináljuk. Szükség van továbbá arra is, hogy a megjelenő könyv borítója, kötése, nyomása gondos és szép legyen. És végül elengedhetetlenül fontos az új könyv népszerűsítésének, mondjuk ki bátran, reklámjának megszervezése. Saját egyoldalú orientációmra ilyen tekintetben jellemző, hogy eddig eszembe sem jutott meghívni a bukaresti Petőfi-ház népszerű Kriterion-klubjába valamelyik nagyszerű tudományos könyvünk szerzőjét. A meghívás mostanáig, egy történész és egy nyelvész kivételével, csak szépírók kiváltsága volt. Ezen a jövőben változtatnunk kell.

Szeretnék emlékeztetni arra, hogy a romániai magyar olvasó nemcsak Romániában kiadott, hanem importból származó könyvet is vásárol. Nos, ha a magyar nyelvű tudományos könyvek kiadásának koordinálása nem minden esetben kielégítő, akkor bátran elmondhatjuk, hogy az import könyvek kiválasztása, a példányszám megállapítása gyakran esetleges. Már csak azért is elfogadhatatlan ez a gyakorlat, mert az átgondolt, módszeres munkának az objektív lehetőségei tudomásom szerint biztosítottak.

Röviden, de lényegbevágóan érintette Szabó T. E. Attila a *gyermek- és ifjúsági irodalmat*; igaz van, hozzá kell szoktatnunk már most a gyermekeket, hogy érdeklődjenek a kutatás, a tudomány, a technika iránt. Nemzetközi könyvvásáron láttam számos olyan, gyermekeknek szánt kiadványt, amelyeknek nemcsak vonzó meséje, szellemes szövege volt: a könyvdoboz különféle kísérletekhez szükséges egyszerű műszereket, apró munkaeszközöket, barkácsoló felszerelést is tartalmazott. Rohamosan nő az olyan gyermekkönyvek száma, amelyekből a kis olvasó játszva, szórakozva ismeri meg a matematikát, a fizikát, a kémiát, a biológia alapfogalmait. Ha majd — talán éppen a mai találkozó eredményeként — mi, könyvkiadók leülünk, hogy távlati terveinket egyeztessük, úgy érzem, kötelességünk lesz az effajta tennivalókra is gondolni.

Bevallom, annak idején fájlaltuk, hogy — ha jól emlékszem, éppen egy *Korunk*-kerekasztal alkalmával — elmarasztalás érte kiadónkat: a frissen indított *Korunk Könyvek* sorozatban, mondták bírálóink, túlzott a külföldi szerzők száma. Jó, hogy (ha kissé megkésve is) Veress Zoltán a folyóirat 1975. 8. számában megjelent tanulmányában tisztázta a kérdést. Valóban úgy van: meg kellett teremtenünk egy bizonyos könyvtípust, ahhoz pedig megfelelő szerzőket kellett találnunk. És — az vesse ránk az első követ, aki nem így számol — a készből, a jó minőség-

gűből könnyebb gazdálkodni. Hogy ebből az alaphelyzetből kiindulva elég körültekintőek voltunk-e, vagy sem, az más kérdés. Ismétlem: a modelt, legalább fő vonásaiban, fel kellett mutatni, a szükséges hangot le kellett ütlni, s úgy érzem, ez nagyjából sikerült is. Különben a sorozat idej szerzői között a hazaiak túlsúlyban vannak, ami remek dolog!

Szeretnék válaszolni még egy kritikai észrevételre, amelyre már Dáné Tibor is célzott. Többször hallhattuk, hogy két kiadónál, a Kriterionnál és a Daciánál a tudományos könyvkiadás a szépirodalom rovására történik. Itt az ideje tisztázni: a minisztérianncsi alapítóokmány mind a Dacia, mind a Kriterion számára világosan előírja: *szépirodalmi, tudományos és művészeti könyvek kiadása tartozik a hatáskörébe*. Vagyis ami a hivatalosan megszabott profilt illeti, szabálysértés nem történt. Egyszerűen arról van szó, hogy a szépirodalom elvi és gyakorlati megmondolásból mindig hangsúlyozott prioritásának tiszteletben tartásával mi is, kolozsvári kollégáink is, igyekeztünk korszerűsíteni a hazai magyar könyvkiadást. Arra törekedtünk (ma is látjuk: elég szerény eredménnyel), hogy könyvkiadásunkban a tudományos könyv elfoglalja a neki kijáró helyet. Igaz, az új szituáció, a megnövekedett feladatok, valamint a szigorúan megszabott papírmennyiség és nyomdakapacitás, a rendelkezésünkre álló pénzalap arra kötelezett, hogy *igényesebbek* legyünk a szépirodalmi művek elbírálásában. Ezen nincs mit titkolni. De hogy helyesen jártunk el, amikor nem engedjük elveszni — bár beismerem, nemegyszer voltunk következtelenek — az igazi irodalmat, az értékes regényeket, verseskönyveket, színdarabokat a középszerűség rengetegében, bizonyítja könyveink példányszáma és az a viszonylag reális kép, amely a romániai magyar irodalomról itthon és külföldön kialakult.

Befejezésül csak annyit: tisztában vagyunk feladatainkkal. Szorosabb kapcsolatot szeretnénk kiépíteni a szerzőkkel, többet kívánunk tenni a tudományos könyvek népszerűsítéséért; azon leszünk, hogy a Kriterion kiadványai vonzóbbak, modernebbek legyenek. Hangsúlyozni kívánom, hogy mindezt szilárd meggyőződésből tesszük, tudjuk ugyanis, hogy a romániai magyar művelődés — Románia szocialista kultúrájának szerves része — fontos határpontonhoz érkezett. Ezen belül anyanyelvű könyvkiadásunknak alkalmazkodnia kell az országunkban végbemenő gyors ütemű társadalmi átrendezéshez, korszerűsödéshez, az új tudományos és művészi igények új, magasabb szintre állított mércéjéhez. Ez a biztosítéka annak, hogy felszámoljuk az említett területen a lemaradást, hogy szellemi életünket kiteljesítsük, s nemzetiségi közéletünkben kellő súlyjal legyen jelen a tudomány embere, a műszaki értelmiségi.

Magyar nyelvű természettudományos és ismeretterjesztő könyvkiadásunk 1970—1974

Könyvkiadók

ALBATROSZ

F. T. Cimpian: A pi története. (Ford. Vajda Béla és Györfly Jenő.) 1971. 268 p.
R. Iftimovici: A sejt életrajza. (Ford. Szilágyi András.) 1971. 240 p.

CERES

Péterfi István: A házigalamb tenyésztése. 2. átdolgozott, bővített kiadás. 1970. 268 p.
Teodorescu, S.—Hacighianu, Maria: Gyümölcsitalok és gyümölcskészítmények. (Ford. Keszi-Harmath Erzsébet.) 1970. 164 p.
Mircea, Ion—Popa, Elena: Gyümölcsfélék és csemegeszőlő tárolása. 1971. 156 p.

A fenti jegyzéket a Bibliografia R.S.R. Seria Cărți, albume, hărți (1969—1975. 13. sz.) alapján állítottuk össze. Forrásunk a bukaresti Központi Állami Könyvtárba beérkező köteles példányokra támaszkodik, amelyek — különösen a vidéki intézmények és társadalmi szervek kiadásában megjelenő kötetek — a feldolgozásból észlelhetően sokszor többéves késéssel érkeznek meg vagy kerülnek feldolgozásra. Így ez a bibliográfia sem lehet teljes. Felvettünk néhány olyan sorozatot is, amelyeknek mindenik kötete nem tartozik tárgyunkhoz, de szerepeltetésük a teljesség kedvéért hasznosnak mutatkozott.

- Mihăescu, Grigore—Stancu, Gh.—Mănescu, Creola: A szamóca termesztése. 1971. 140 p.
 Lupescu, Florea: Törpefák és alakfák. (Ford. Keszi-Harmath Erzsébet és Szalay Olga.) 1971. 148 p.
 Răcz Gábor—Laza, Aristide—Coicui, Evdochia: Gyógy- és illó olajos növények. 1972. 252 p.
 Negrilă, Aurel: A gyümölcsfák és bokrok metszése. (Ford. Keszi-Harmath Erzsébet és Szalay Olga.) 1972. 172 p.
 Szabó Zsigmond: A csirasejtek és a megtermékenyítés. 1972. 124 p.
 Malaiu, Aurel: Méhészkedés. (Ford. Szalay Olga.) 1973. 312 p.
 Oprea, Dumitru D.: A szőlő metszése. (Ford. Keszi-Harmath Erzsébet és Szopos András.) 1973. 120 p.
 Lőrinczi László: Belterjes háztáji tyúktenyésztés. 1973. 224 p.
 Kászoni Zoltán: Sporthorgászat. 1973. 312 p.
 Gyurkó István: Édesvízi halaink. 1973. 188 p.
 Titz Lajos—Sipos György—Mureşan, Dumitru—Nagy Zoltán: Az öntözés gyakorlata. 1973. 232 p.
 Lucescu, Dimitrie: Az útsók nevelése és gondozása. (Ford. Szalay Olga.) 1973. 180 p.
 Csávossy György—Kovács Adorján—Mezei Sándor: Szőlészeti és borászati kézikönyv. 1974. 400 p.
 Lucescu, Dimitrie: Tejelő tehének tenyésztése. (Ford. Nagy Miklós és Rózsa Irén.) 1974. 224 p.
 Nagy Miklós—Pap István: A háziállatok takarmányozása. 3. bővített kiadás. 1974. 452 p.

Kaleidoszkóp sorozat

- Podrea Irina: 175 gyors édességrecept. (Ford. Keszi-Harmath Erzsébet.) 1970. 120 p.
 Ionescu Varga, Mariana: Egyszerű fogások — meglepő hatások. (Ford. Popovici Miron.) 1970. 192 p.
 Savu, Ioana: Mi mindenre jó a tej. (Ford. Nagy Miklós és Keszi-Harmath Erzsébet.) 1970. 184 p.
 Sburian, Smaranda: Holnap vendéget fogadunk. (Ford. Nagy Miklós.) 1970. 136 p.
 Faur, Sanda: Az ajándékozás művészete. (Ford. Nagy Miklós.) 1970. 198 p.
 Stăfănescu, Olimpia: Főzünk gyorsan és jól. (Ford. Schweiger Agnes.) 1971. 216 p.
 Dumitru, Aneta: Férfidívat és elegancia. (Ford. Popovici Miron.) 1971. 200 p.
 Lungu, Al.: Se nem kövér, se nem sovány. (Ford. Balogh Mária és Kiss Éva.) 1971. 144 p.
 Kehaia, Cireşica—Serafim, Venera: Kötésminták nőknek. (Ford. Keszi-Harmath Erzsébet.) 1971. 244 p.
 Dumitru, Aneta: A divat szeszélyei és az izléses öltözködés. (Ford. Tóth Piroska.) 1971. 148 p.
 Tuduri, Olga: Az arcszíptés titkaiból. 1972. 180 p.
 Tuduri, Olga: Egyedül készítsem a frizurámat. 1972. 184 p.
 Kehaia, Cireşica—Serafim, Venera: Kötésminták férfiaknak és gyermekeknek. (Ford. Keszi-Harmath Erzsébet.) 1972. 264 p.
 Rusu, Elena: Saláták. (Ford. Balogh Mária.) 1972. 212 p.
 Szilágyi Katalin: Mit főzünk a betegnek? 1972. 196 p.
 Apostoloiu, Irina: Hazánk szépségeiből. Népviseletek és lakóházak. II. 1973. 32 p.
 Székely György: Halak a tálban. 1973. 184 p.
 Wolf Sándor: Mit együnk a kiránduláson? 1973. 152 p.
 Keszi-Harmath Erzsébet: A befőzés ABC-je. 1973. 216 p.
 Márton Len Ilona: A gyermek célszerű öltözete. 1973. 224 p.
 Székely György—Suci, Viorel: Házi disznóvágás és húsfeldolgozás. 1973. 196 p.

DACIA

- Béldi Miklós: Madarász szemmel a Kárpátokban. 1970. 265 p.
 Onodi Sándor: Tudománytörténeti kaleidoszkóp. 1970. 164 p.
 Málnássy László: Kis gombáskönyv. 1972. 144 p.
 Onodi Sándor: Új tudománytörténeti kaleidoszkóp. 1972. 152 p.
 Szabó Zsigmond: Törpe óriások. 1973. 232 p.
 Máthé János: Az anyag szerkezete. 1974. 277 p.

Antenna-sorozat

- Maurer Gyula—Virág Imre: A relációelmélet elemei. 1972. 78 p.
 Xántus János: Olthonunk a naprendszer. 1972. 110 p.
 Dezső Ervin: A lézersugár. 1972. 118 p.
 Benedek Zoltán: A szőke Szamos földjén. 1973. 80 p.
 Fülöp Géza: Munkában az enzimek. 1973. 88 p.
 Veress Éva: Ultrahang a biológiában. 1973. 88 p.
 Csűrös István: Az Erdélyi Medence növényvilágáról. 1974. 118 p.
 Selinger Sándor: A kristályfoszforok lumineszcenciája. 1974. 92 p.
 Semlyén János: A tér és idő relativitása és a gravitációs hullámok. 1974. 94 p.
 Vasas Samu: A bionika ma. 1974. 80 p.

KRITERION

Téka

- *** Két emberpár, négy tudós, három Nobel-díj. (Bev. Dezső Ervin.) 1970. 176 p.
 *** A darwini gondolat. (Bev. Szabó T. E. Attila.) 1971. 208 p.
 Plinius: A természet története. (Bev. Váczy Kálmán.) 1973. 208 p.
 Bonnet, Charles: A természet vizsgálása. (Bev. Szabó T. E. Attila.) 1974. 176 p.

Korunk Könyvek

- Marx György: Gyorsuló idő. 1972. 148 p.
 Vekerdi László: A matematikai absztrakció történetéből. 1972. 184 p.
 Apostol, Pavel: Embertervezés 2000-re. (Ford. Dankánis László.) 1972. 176 p.
 Escarpit, Robert: A könyv forradalma. (Ford. Horváth Andor.) 1973. 200 p.
 Fülöp Géza: Ember és információ. 1973. 176 p.
 Piaget, Jean: Az értelmi fejlődés társadalmi tényezői. (Ford. Nagy Imre, Kiss Árpád, Fodor Imréné.) 1973. 200 p.
 Szent-Györgyi Albert: Az élő állapot. (Ford. Mészáros Károly, Tóth Miklós, Szabó T. E. Attila.) 1973. 176 p.
 Kapusy Antal: Az öregedés tudománya. 1974. 228 p.
 *** Látvány és valóság. Tanulmányok a filmművészetről. (Bev. Török László.) 1974. 180 p.
 Semlyén István: Védekező tudomány. 1974. 264 p.

Kriterion Kézikönyvek

Bíró András—Killmann Viktor—Rohonyi Vilmos: Román—magyar—német műszaki szótár. 1973. 360 p.
Szabó György: Mediterrán mítoszok és mondák. 1973. 352 p.
Kiss Zoltán—Holicska Dezső—Vitályos András: Ember és egészség. 1974. 384 p.

Egyéb:

Xántus János: A természet kalendáriuma. 1972. 528 p.
Kovács Nemere: Táborozók könyve. 1974. 276 p.

ORVOSI KÖNYVKIADÓ — AZ RSZK VÖRÖSKERESZT EGYESULETE

Abulius, Dan: A Vöröskereszt társadalmi aktivistáinak szerepe a tömegek egészségügyi nevelésében. 1973. 32 p.
Ander Zoltán: Amit az alkoholoról tudni kell. 1973. 32 p.
Apăteanu, Vlad: Az önkéntes véradás öntudatos honpolgári cselekedet. 1973. 20 p.
Constantinescu, Mircea: Elsősegély. 1973. 36 p.

POLITIKAI KÖNYVKIADÓ

A termelési viszonyok, a gazdaságszervezés és -vezetés tökéletesítése. (Az RKP Dokumentumai.) 1972. 312 p.
A szocializmus műszaki-anyagi alapjainak fejlesztése. (Az RKP Dokumentumai.) 1973. 352 p.
Sandu, Costache: A globális akkord az MTSZ-ben — a mezőgazdasági termelés növelésének fontos eszköze. (Ford. Lőrincz Kálmán.) 1973. 48 p.
Dinu, Ion: Az RKP politikája a műszaki-anyagi alap fejlesztése és tökéletesítése, a termelőerők területi elosztása terén. (Ford. Rácz Miklós, Kovács Andor.) 1973. 56 p.
Stoian, Mihai: Lányok a fiúkról, fiúk a lányokról. (16 kérdés, 808 serdülő, 12 000 válasz.) 1973. 340 p.
Málin, Elena: A jövedelmezőség növelésének útjai a gazdasági egységekben. (Ford. Barabás Sándor.) 1974. 68 p.
Roman, Carol: Mi a világhír titka? (Nemzetközi ankét Nobel-díjas tudósokkal.) 1974. 248 p.

ROMÁN ENCIKLOPÉDIAI KÖNYVKIADÓ

Horizont

Alecú-Ungureanu, Maria: A nemi élet és a házasság. 1970. 192 p.
Roșca, Alexandru: A kreativitás. (Ford. Fodor Katalin.) 1970. 152 p.
Abraham János: Homo faber. 1972. 207 p.
Biberi, Ion: Az élet művészete. 1971. 198 p.

STADION

Schmitz, Matei—Vlăsceanu, G.—Mureșan, Al.: Atlétika. (Gyakorlatok és játékok iskolások számára.) 1973. 52 p.
Baroga, Lazăr—Popa, N.: A kulturizmus otthonunkban. 1973. 64 p.

TANUGYI ÉS PEDAGÓGIAI KÖNYVKIADÓ

Koch Ferenc—Heinrich László: Hogyan oldjuk meg a fizikai feladatokat? 1972.
Vönház József: Barkácsoljunk! 1972.
Bheba, Grigore: Matematikai gyakorlatok és feladatok a liceumi felvételi versenyvizsgák előkészítéséhez. (Ford. Orbán Béla, Virág Imre.) 1973. 416 p.
Boér Margit: Gondolkozz és számolj! (Matematikai alapfogalmak általános iskolások számára.) 1973. 116 p.

TECHNIKAI KÖNYVKIADÓ

Gheorghiu, Dan—Gheorghiu, Cezar: Gépelemek munkások számára. 1970. 304 p.
Zarea, Ștefan: Matematika munkások számára. 2. kiadás. 1971. 332 p.
Mazilu, Anton: Gépipari rajz munkások számára. 2. átdolgozott, bővített kiadás. 1971. 168 p.
Comănescu, Silviu—Iarovici, Eugenia: Az amatőr fényképész ABC-je. (Ford. Arvay Árpád.) 1971. 216 p.
Barbu, Vasile—Moldovan, Cornel—Petrea, Teodor: A karbantartó géplakatos könyve. 1971. 400 p.
Ciulin, Dan—Evanovici, Eduard: Rádió-vevőkészülékek javítása. Útmutató. 1971. 256 p.
Avadani, Vasile: Szilárdságtan munkások számára. 1972. 216 p.
Zorleanu, Iancu: A felvonókezelő útmutatója. 1972. 160 p.
Dorobanțu, Raul—Rădoi, Mircea—Vilcu, Nicolae—Handra, Mihai: A televíziós készülék megjavítása. 1972. 372 p.
Kádár Zsombor: Román—magyar erdészeti és faipari szótár. 1973. 300 p.
Deák István: A vágásvezető kézikönyve. 1973. 232 p.
Mauthner Klára: Könnyű étrend, könnyű táplálkozás. 1973. 232 p.
Romanifă, Mircea—Niculescu, Ion: A gépek és felszerelések kenése. 1973. 120 p.
Gerbert, Francisc—Caisán, Vasile: Esztergályos útmutató. (Átdolgozott és bővített kiadás.) 1973. 464 p.
Răducu, Viorel—Zsigmond Sándor: A lakatos kézikönyve. 1974. 336 p.
Rohonyi Vilmos: Fogaskerékajtások. 1974. 672 p.

TUDOMÁNYOS KÖNYVKIADÓ

Kászoni Zoltán: Akvarisztika. 1972. 288 p.
Cseke Vilmos: A gráfelmélet és gyakorlati alkalmazásai. 1972. 168 p.
Csűrös István: Az Erdélyi Mezőség élővilága. 1973. 176 p.
Weszely Tibor: Bolyai Farkas, a matematikus. 1974. 104 p.
Mirza, Ioan: Földünk ásványkincsei. (Ford. Imreh József.) Tudomány mindenkinek-sorozat. 1974. 88 p.
Xántus János: Csillagok születése — csillagok halála. Tudomány mindenkinek-sorozat. 1974. 48 p.
Során, Viorel: Mit tudunk az élet eredetéről. (Ford. Tóth Ferenc.) Tudomány mindenkinek-sorozat. 1974. 48 p.
Kiss Bitay Éva: Tájékozódás és hírközlés az állatvilágban. 1974. 124 p.

Intézmények — Társadalmi szervek

AZ ELŐRE KISKONYVTÁRA

- Kahána Ernő: Az orvosé a szó. 1972. 276 p. (11. sz.)
Szepeffy Tibor: Kis jogi tanácsadó. I—II. 1973. 236, 368 p. (16—17. sz.)
* * * Az én szakácskönyvem. 1974. (20—22. sz.)
Bárányi Ferenc: Mindenki háziorvosa. 1974. 376 p. (24. sz.)

MEZŐGAZDASÁGI, ÉLELMISZERIPARI ÉS VIZUGYI MINISZTERIUM

A mezőgazdasági folyóiratok szerkesztősége

- Brumar, Gh.: Hogyan takarékoskodhatunk az abraktakarmányokkal? Etessünk rostos takarmányokat kloramiddal keverve. 1971. 16 p.
Bistriceanu, Christian—Tuşa, Gheorghe: Hogyan használjuk jobban a személyi használatra szolgáló földparcellákat? A takarmánynövények és a burgonya. 1972. 16 p.
Chiriţă, Constantin—Rogojeanu, Adrian: A globális akkord a munkaszervezés és javadalmazás serkentő formája a mezőgazdasági termelőszövetkezetekben. Növénytermesztés. 1972. 44 p.
Dima, Gheorghe: A globális akkordrendszer alkalmazása a cukorrépa-termelésben. 1973. 16 p.
Spătaru, Mihai: A globális akkord a kukoricatermesztésben. 1973. 16 p.
Tuşa, Gheorghe: A globális akkord szervezése a burgonyatermesztésnél. 1973. 16 p.

HARGITA MEGYEI AGRONÓMUSOK HÁZA és a HARGITA SZERKESZTŐSÉGE

- Kerekes Ferenc: A gépek üzemeltetése és karbantartása. 1970. 176 p.
Dimény Sándor: Kenyerünk a burgonya. 1972. 32 p.
Balogh Albert: Növényvédelem a mezőgazdasági termelés szolgálatában. 1973. 160 p.

HARGITA MEGYE EGÉSZSÉGUGYI IGAZGATÓSÁGÁNAK EGÉSZSÉGUGYI NEVELÉSI SZOLGÁLATA

- * * * Kell ez neked? (Ford. Nagy András.) 1972. 40 p.
Spron, Algrid: Az élelmezési dolgozók egészségügyi alapismeretei. (Ford. Bálint Erzsébet.) 1973. 70 p.

HARGITA MEGYE MUNKAUGYI IGAZGATÓSÁGA

- Kádár Zsombor—Deák István: Munkavédelem. 1972. 304 p.

KOVÁSZNA MEGYE MEZŐGAZDASÁGI, ÉLELMISZERIPARI ÉS VIZUGYI VEZÉRIGAZGATÓSÁGA

- Keresztes László: Öntözési útmutató a termelőszövetkezetekben dolgozó öntözőmesterek számára. 1972. 130 p.
Pakuts Sándor: A tej. (A nagyüzemi tejtermelés időszerű kérdései Kovászna megyében.) 1973. 96 p.
Rácz Gábor—Füzi József: Kovászna megye gyógynövényei. 1973. 240 p.

MAROS MEGYE EGÉSZSÉGUGYI IGAZGATÓSÁGA. EGÉSZSÉGUGYI NEVELÉSI SZOLGÁLAT

- Rákosfalvy Zoltán: Az a bizonyos „diszkusz”-sérv. 1972. 20 p.
Ander Zoltán: Az ember és a sebesség. (A közlekedés orvostudománya.) 1973. 20 p.
Frederickson, Donald S.: A diétás táplálkozás a IV. típusú hiperlipoproteinemiás betegek részére. (A könyve alapján összeállította Csögör István.) 1973. 10 p.
Schieb, Otto Ioan—Liszka Pál: Kis egészségügyi útmutató asszonyok számára az orvos érkezéséig. 1973. 32 p.

AZ RKP MAROS MEGYEI BIZOTTSÁGA PROPAGANDAOSZTÁLYA

- * * * Sorompót a pazariás elé. (Az energiaforrások, a tüzelőanyag és energiatakarékosság.) 1973. 48 p.

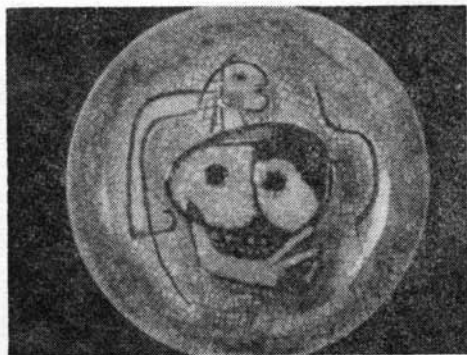
MAROS MEGYEI MŰVELŐDÉSI ÉS SZOCIALISTA NEVELÉSI BIZOTTSÁG MEGYEI MŰZEUM MAROSVÁSÁRHELY

- Szombath Zoltán: Védj a madarat! 1973. 42 p.

TEMES MEGYE EGÉSZSÉGUGYI IGAZGATÓSÁGA

- Bárányi Ildikó: Gyakorlati tanácsadó kismamáknak. 1972. 60 p.

Összeállította DÁVID GYULA

Bakó-Heti Rozália: Kerámiatányér